

P O S U D E K

oponenta diplomové práce

Jméno a příjmení studenta: Mgr. Boris Šalák
Katedra a fakulta studenta: Katedra pomocných věd historických FF UK
Název práce: Apelační soud v letech 1749 až 1790 (1850)
Titul, jméno a příjmení oponenta: JUDr. Jiří Šouša jr.
Pracoviště oponenta: Ústav právních dějin PF UK

Kolega Boris Šalák si jako téma své diplomové práce vybral Apelační soud v letech 1749 až 1790 (1850), tedy otázku z oblasti právních dějin justice v období osvícenství a policejného absolutismu. Jedná se o problematiku významnou pro bližší poznání historických podob struktury a fungování vyšších instancí soudní soustavy a též opravných prostředků v minulosti. Přestože nevstupoval na pole neorané, neboť mohl navázat na řadu starších monografií a článků zabývajících se ať již přímo apelačním soudem či procesem a subjekty v něm zúčastněnými obecně, jedná se téměř bez výjimky o starší práce a autor tak vhodně oživil a moderně zpracoval otázku, která je několik posledních desetiletí vědou poněkud upozaděna.

Autor podal poměrně zevrubný souhrn a rozbor východisek právní úpravy stejně jako klíčových předpisů vztahujících se k dané problematice, přehled působnosti a organizace včetně personálního obsazení apelačního soudu a taktéž jeho vývoje. V rámci svého postupu se snažil obsáhnout deklarovaný cíl práce, kterým je poznání, jaké postavení zaujímal apelační soud v dané době a jak se promítly osvícenské reformy do jeho podoby a fungování (str. 8). Domnívám se, že tento cíl byl v zásadě naplněn, byť vliv reforem poněkud splývá v uniformitě samotného textu a je jen drobně zmíněn ve spíše rekapitulačním závěru (str. 80).

Práce sleduje vhodnou logickou strukturu. Je systematizována do dvou přibližně stejně rozsáhlých částí utříděných chronologicky podle po sobě jdoucích historických etap. První se zabývá právem a soudnictvím, organizací apelačního soudu a civilním a trestním řízením v době tereziánské (str. 14 – 51) a druhá pak v době josefínské (str. 52 – 79). V jejich rámci je tematika rozdělena do časově a obsahově stanovených podkapitol. Zatímco s mezníkem uzavírajícím zkoumanou matérii, tj. transformace všeobecného apelačního soudu na vrchní zemský soud nelze než souhlasit, vyznívá úvodní datum spíše symbolicky, neboť z hlediska apelačního soudu se o zlom nejednalo a mohlo by být voleno datum vhodnější, např. počátek reforem, vydání linecké instrukce, zřízení apelačního soudu na Moravě apod. V podstatě nepovšimnut zůstal revoluční rok 1848 a jeho vliv na reformu apelačních soudů, rovněž zpracování doby předbřeznové je reflektováno jen okrajově. Navíc nevysvětlen zůstal rok 1790 vyskytující v názvu práce. Naopak vhodnou součástí této kvalifikační práce je subkapitola o zvláštní úloze apelačního soudu jako hejtmanství německých lén.

Autor zvolil adekvátní metodu deskriptivně-analytickou, doporučit by snad bylo možné výraznější akcentaci komparativního přístupu a posílení historizující metody. Správně rovněž postupoval cestou od obecného k jedinečnému a v zasazení tématu v kontextu tehdejší judikativy obecně. Skladba částí práce i vyznění celého textu jsou logické, její jádro je kompaktně uchopeno a zpracováno.

Po obsahové stránce se jedná o zajímavou práci, která podává popis a vysvětlení příslušných jevů a změn. Kvalitou odpovídá požadavkům kladeným na obdobné práce, ukazuje dobré zvládnutí tématu autorem a zajisté patří k těm lepším. Nadmíru zdařile autor pracoval odbornou právní terminologií a popsal postup soudu v době osvícenské. Chválu si zaslouží též postup autora, kdy ověřuje závěry literatury v pramenech a kritické zhodnocení zdrojů.

S ohledem na název (nikoliv na cíl práce) v práci po obsahové stránce poněkud schází alespoň v podobě jedné subkapitoly akcent na evoluční proměny aplikační praxe apelačního soudu. Té se týkají jen obecné zmínky o proměnách jurisdikce soudu. Stranou zůstala také úloha apelačního soudu jako významného centra jurisprudencí, kdy např. v 17. století zde působil

Johann Heinrich Proškovský z Krohensteina, který svou polemikou s Kyblinovým Traktátem (Tractatus novus de differentiis juris communis et bohemicis z roku 1663) prosazoval metodu extenzivní interpretace textů, jež ovlivnila i pozdější rozhodnutí či v 18. století zakotvení důkazního prostředku znaleckých posudků v praxi soudu, např. ve známém případě Josefa Poláka takový provedla Karlo-Ferdinandova univerzita.

Zásadní faktické chyby se v práci nevyskytují. Drobné doplnění si zaslouží např. konstatování autora na str. 15, že vedlejší řízení končilo mezitímním rozsudkem, přitom ten byl mezitímním z hlediska řízení hlavního. Autor také na str. 16 zčásti zaměňuje princip oficiality s principem inkvizičním. Oba spolu sice úzce souvisejí, ale z hlediska teorie práva je přeci vhodné rozlišit, že se prvý týká zahájení a druhý průběhu řízení. Dále autor na str. 60, kde se zabývá mimo jiné kancelářskou manipulací, resp. spisovou službou, uvádí, že druhým krokem bylo zjištění, zda je spis přidělen referentovi, ale lépe by mělo být řečeno, že byl určen referent. Navíc to byl třetí krok, protože druhým krokem byla rubrika, tj. krátký výtah (viz k tomu blíže Hochedlinger Michael, Aktenkunde. Urkunden und Aktenlehre der Neuzeit, Wien: Böhlau 2009). Upřesnění by bylo vhodné také na str. 66, kde kolega Šalák uvádí, že podle § 252 josefinského Obecného soudního řádu z 1. května 1781 běžela odvolací lhůta od oznámení. Pokud ovšem nebyla strana přítomna bylo by přesněji použít pojem od doručení.

Pozitivní zhodnocení si zaslouží početný poznámkový aparát, bohatý přehled edic pramenů a literatury a slušná práce s prameny a jejich zpracování. Z literatury by snad bylo ještě možné doplnit některé české tituly např. od Jiřího Fialy historický vývoj některých principů, zásad a institutů civilního procesu, diplomovou práci z PF UK od Jaroslava Pleskota (ač ten se zabývá zejm. dobou 17. století) anebo heslo Apelační soud od Dalibora Janiše v Manuálu Encyklopedie českých dějin. Zvláště u personálu soudu chybí též literatura zahraniční, např. Ernst Mayerhofer či jiné publikace o justičním úřednictvu. Ze sbírek právních předpisů by se snad slušelo akcentovat výrazněji rovněž sbírku Megerle von Mühlfelda.

Také po rozsahové, jazykové a formální stránce nemám závažnější výhrady. Ne vždy sice autor dodržel citační standardy, ale jedná se o details. Na str. 40 v poznámce 13 předřadil Knihy reskriptů fondu. U některých právních dokumentů chybí odkaz, kde je lze dohledat, např. na str. 12 u Deklaratorií a Novel, jejichž edice přitom nedávno péčí prof. Malého, doc. Šouši a dr. Woitschové vyšla poprvé česky, na str. 16 u Tereziany nebo na str. 32 v poznámce 26 reskript z 8.3.1725. Obdobným případem je též na str. 53 dekret ze 13. dubna 1824. Na str. 27 v závorce v textu obsažený odkaz na archiv by měl být spíše uveden v poznámce. Konečně na str. 48 se objevuje zkratka HNL, jež není uvedena v seznamu zkratek diplomové práce. Na str. 9 se pak objevuje v rozporu s platnými pravidly českého pravopisu slovo president místo prezident.

Souhrnně lze říci, že přínosná a zajímavá práce odpovídá přísným požadavkům kladeným na kvalifikační práce, ukazuje dobré zvládnutí tématu autorem i jeho zaujetí. Jako u každého poctivého právněhistorického textu nejde o lehké a přístupné čtení, o to více však je v ní obsažena vědecká erudice. Autor byl schopen se zhostit, nutno říci, zcela samostatně, látky odpovídajícím způsobem po stránce formální i obsahové.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm výborně.

Náměty na obhajobu: 1) Nejdůležitější normy upravující kompetence apelačního soudu v 18. století.

2) Vztah apelačního soudu a Nejvyššího justičního úřadu v rámci procesu 18. století.

V Praze, dne 01.02.2011.

JUDr. Jiří Šouša jr.